

(වෑන්තෑවේ හිමි - කෝට්ටේ අවධිය)

ගුත්තිල කාව්‍යය රචනා කරනු ලැබුවේ වෑන්තෑවේ හිමියන් විසිනි. උන් වහන්සේ වයඹ පළාතේ සත් කෝරළයේ පහළ දොළොස් පත්තුවේ වෑන්තෑව නම් ගමෙහි උපන්නෙකි. පද්‍ය 511කින් සමන්විත ගුත්තිල කාව්‍යය ගුත්තිල ජාතකය ඇසුරෙන් නිර්මාණය වූවකි. ගුත්තිල කාව්‍යය රචනා කරන ලෙස ආරාධනය කරනු ලැබුවේ සිරි පැරකුම්බා රජුට සේවය කළ අගමැතිවරයෙකු වූ සලාවත ජයපාල මැතිඳුන් විසිනි.

ගුත්තිල කාව්‍යයට පාදක වූ කථා වස්තුව සැකෙවින් මෙසේ ය. උදේනී පුරයට පැමිණි වෙළෙඳුන් අතින් ගුත්තිල ඇදුරුකුමාගේ කීර්තිය පිළිබඳව දැන ගත් මූසිල නම් තරුණ ගාන්ධර්වයා බරණැසට පැමිණියේ විණා ශිල්පය හැදෑරීමටයි. තම ගුරුවරයා දැන සිටි සියලු ශිල්පයෙහි කෙළ පැමිණි මූසිල, රාජ සභාවෙහි සේවයට ගියේ ගුත්තිල ඇදුරුකුමාගේ උදව්වෙනි. එහි දී තමා ගුරුවරයා හා සමාන යැයි සිතූ මූසිල තෙමේ සමාන සේවයට සමාන වැටුප් ඉල්ලා සිටියේ ය. ගෝලයා ගුරුවරයා තරම් ම දක්ෂ යැයි රජකුමා නොපිළිගත් හෙයින් රජුගේ නියෝගය පරිදි මූසිල තරුණයා තම ගුරුවරයා හා වාදයකට සූදානම් විය. මේ අභියෝගය නිසා ගුරුවරයාගේ සිත කෙතරම් වේදනාවට පත් වී ද යත් ඒ හේතුවෙන් සක්දෙව් රජුගේ පඬුපුල් අස්න ද හුණු විය. සක්දෙව් රජු මැදිහත් වීමෙන් තරග බිමේ දී ප්‍රතිවාදියා අපකීර්තියට පත් කිරීමට ගුත්තිල ගාන්ධර්වයාට හැකි විය. දෙව්ලොවෙන් බට සුරඟනන්ගේ රැඟුම් බලන්නට බරණැස් නුවරැන්ට හැකි විය. සක් දෙව්දුගේ ඇරයුමෙන් දෙව්ලොව දී විණා වාදනයක් පවත්වන්නට ද ගුත්තිල ඇදුරුකුමාට සිදු විය. එහි දී දෙවඟනෝ තමන් දෙව් ලොව උපත ලැබූ සැටි ඇදුරිඳුට හෙළි කරමින් කුසලානිසංස මහිමය කියා පෑහ.

වෑන්තෑවේ හිමි තම කාව්‍ය සංග්‍රහය නිර්මාණය කිරීමට හේතු වූ සිදුවීම පිළිබඳ ප්‍රකට ජනප්‍රවාදයක් වෙයි. වෑන්තෑවේ හාමුදුරුවෝ තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන්ගේ ගෝලයෙක් වූහ. කාව්‍යකරණයෙහි ලා වෑන්තෑවේ හිමියන් සතු ව පැවති හැකියාව දුටු රාහුල හිමි උන්වහන්සේ කෙරෙහි තමා තුළ පැවති අප්‍රසාදය පළ කරන්නට උපායක් යෙදී ය. තම අතවැසියකු අමතා වෑන්තෑවේ හිමියන්ට දිනපතා පලා කොළ තුන් පංගුවක් බෙදන ලෙසට උපදෙස් දුන්නේ ය. තමාට 'පල නොකියා පලා බෙදන' බව වටහා ගත් වෑන්තෑවේ හිමි පෙරළා ගමට වැඩි අතර, තමා අකෘතඥයකු නොවන බව ගුරුකුමාට ඇඟවීම සඳහා ගුත්තිල කථාව අත්‍යර්ථයෙන් ම උචිත බැවින් ඒ ඇසුරෙන් කාව්‍යයක් පබදින්නට උන්වහන්සේ සිතූහ.

සිය පින් සිරිත්	සරු
දෙතිස් ලකුණෙන්	විසිතුරු
කෙලෙසුන් කෙරෙන්	දුරු
වදිම් මුනි උතුමන්	තිලෝගුරු

යනුවෙන් ලසු අකුරු දෙකක් හා ගුරු අකුරකින් යුතු 'වායු ගණයෙන්' කාව්‍යය ආරම්භ කළේ ද එහි අන්තීම විපාක දූන දූන ම බව ජනප්‍රවාදයේ එයි.

1.	ගුන්තිල ඇදුරු	සඳ
	වීණා වයන ලෙස	ඉඳ
	පසෙක පනවන	ලඳ
	සුදුසු අස්නෙක ගොසින් උන්	සඳ

අන්වය* : ගුන්තිල ඇදුරු සඳ ඉඳ වීණා වයන ලෙස පසෙක පනවන ලඳ සුදුසු අස්නෙක ගොසින් උන් සඳ,

අර්ථය : ගුන්තිල ඇදුරුකුමා ඉඳ ගෙන වීණා වයනු පිණිස පසෙක පනවන ලඳ සුදුසු අස්නෙක ගොසින් උන් කල්හි,

විස්තර (1) පසෙක පනවන ලඳ : පැනවීම නම් නියම කිරීමයි. කාටත් පොදුවේ නොව මේ අසවලාට ය, යන නියමය ඇති ව කෙනකුට සුදුසු පරිදි පිළියෙල කරන ලඳ අසුන පනවන ලඳ අසුන යි.

2.	නො දූන ම තමා	බල
	සබයට අවුත් නො	පැකිල
	වැඳ රඳ පඳ	කමල
	දෙසෙක මුසිලයා ද උන්	කල

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : තමාගේ බලය දන්නේ නැති ව මුසිල ද පැකිලීමක් නැති ව සභාවට අවුත් රජුගේ පා කමල වැඳ, පැත්තක උන් කල්හි,

විස්තර (1) මුසිල පැකිලීමක් නැති ව සභාවට ආවේ තමාගේ බල නොදත් නිසා ය. තම බලයේ පමණ දන්නේ නම් වාදයෙන් තමාට ජය ගත නොහැකි බව වටහා ගනී. එසේ වූ කල සිතේ ඔබේ රියයක් ඇති නොවන හෙයින් පැකිලීමක් ඇති වේ.

* අන්වය යනු අර්ථය ගැනීම සඳහා පඳ ගලපන පිළිවෙළයි.

විස්තර (2) : කමල යනු රතු නෙළුම් ය. රජුගේ පාද රත් පැහැ බව සැලකීමෙන් පද කමල යයි කීහ.

3.	සිදු වේ මැ යි	වෙසෙස
	මහ බෝසතුන්	අදහස
	ඉන් සුර පුරෙන්	බැස
	අවුත් බෝසත්හු දිනවන	ලෙස

අන්වය : වෙසෙස මහ බෝසතුන් අදහස සිදු වේ මැ යි. ඉන් සුරපුරෙන් බැස බෝසත්හු දිනවන ලෙස අවුත්,

අර්ථය : විශේෂයෙන් මහ බෝසතුන්ගේ අදහස සිද්ධ වන්නේ ම ය. එසේ හෙයින් දිව්‍ය ලෝකයෙන් බැස බෝධිසත්ත්වයන් දිනවන පරිද්දෙන් පැමිණ,

4.	කැර මිණි බරණ	රැස්
	රසින් සුර සැවු	සුවහස්
	සුරන් සහ	සහසැස්
	නො කැර සිටියේ අහස් කුස	හිස්

අන්වය : මිණි බරණ රැස් රසින් සුවහස් සුර සැවු කැර සුරන් සහ සහසැස් අහස් කුස හිස් නොකර සිටියේ.

අර්ථය : මාණික්‍යාහරණ රාශීන්ගේ රශ්මියෙන් බොහෝ දේදුනු ලක්ෂ ගණන් ඇති කොට ශක්‍ර තෙමේ දේව සේනාවන් හා අහස් කුස පුරවා සිටියේ ය.

විස්තර (1) ශක්‍රයාගේ හා සෙසු දෙවිවරුන්ගේ ආහරණවල මාණික්‍යයන්ගේ රශ්මිය අහසට නැගුණ විට දෙවිදුනු රාශියක් නැගුණා සේ ය.

(2) සහසැස් : සහස් ඇස් = සහසැස්. ශක්‍රයා ය.

5.	දෙදෙන ම ඉඳ දෙ	පිට
	සව් සත සතන් තුටු	කොට
	සුර ගඳඹුන්	ලෙසට
	පටන් ගෙන වෙණ	ගායනාවට

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : ගුත්තිල මූසිල දෙදෙනා දෙපැත්තෙහි හිඳ ගෙන, සියලු සත්ත්වයන්ගේ සිත් සතුටු කරමින් දිව්‍ය ගාන්ධර්වයන් මෙන් වීණා ගායනාවට පටන් ගෙන,

විස්තර (1) ගායනාවට : ඇතැම් අකාරාන්ත සංස්කෘත ශබ්ද සිංහලයට තත්සම ව එන විට ආ කාරාන්ත වී, 'ව' කාරය එක් වේ. වන බැව් පෙනේ. දේශන-දේශනාව යෝජන-යෝජනාව, අරාධන-ආරාධනාව ආදිය නිදසුන් ය.

6.	නවතා	ගිගිරියේ
	අසන ලෙස සිත්	පිරියේ
	කැර කන්	බිහිරියේ
	කරන වෙණ ගායනා	සරියේ

අන්වය : ගිගිරිය නවතා, සිත් පිරියේ අසන ලෙස, කන් බිහිරියේ කැර, සරියේ වෙණ ගායනා කරන,

අර්ථය : ගිගිරිය හෙවත් සෝෂාව නවත්වා විත්ත ප්‍රීතියෙන් යුක්ත ව අසන ලෙස, කන් බිහිරි කර, සමාන ලෙස විණා ගායනා කරන කල්හි,

විස්තර : විණා වාදනය පටන් ගත් කෙණෙහි ම මිනිසුන් අතර කතාබහ නැවතුණු බවත්, අන් කිසි නාදයක් නැසෙන පරිදි ඉතා උස් හඬින් විණා නාදය නික්මුණු බවත් මෙයින් කියැවිණි.

7.	අප බෝසතුන්	මිස
	අනෙකකු නො ම අසන	ලෙස
	සුර රජ සිට	අහස
	තතක් සිඳුව යි කී ය එ	විගස

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : අප බෝසතුන් හැර අනෙකකු නො අසන පරිද්දෙන් සුර රජු අහසෙහි සිට, එ කෙණෙහි ම "තතක් සිඳුව" යි කී ය.

විස්තර : තරගයේ ඉතා ම උග්‍ර අවස්ථාවේ දී සුර රජු අහසෙහි සිට, බෝසතුන්ට පමණක් ඇසෙන පරිද්දෙන් "තතක් සිඳුව" යි කීවේ ය. පිරිසේ ප්‍රබෝධය දියුණු කොට, ඔවුන් ලවා බෝසතුන්ගේ උසස් ජයග්‍රහණය හැම අත ප්‍රසිද්ධ කරවනු සඳහා ය.

8.	ගුත්තිල මහ	සිපි
	සක් දෙව් බසින්	සැතපි
	මින් දිනමැ යි	දෑපි
	බමර තත පළමුවෙන්	සිඳපි

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : මහා ශිල්පී ගුණතිල සක් දෙව්ගේ වචනයෙන් සන්තෘප්ත ව, 'මෙයින් දිනිමි' යි එඩිතර ව පළමු කොට බමර තත සිද දුමී ය.

- (1) සැතපී : සතප (සැතපුම්හි) ධාතුචෙන් සිද්ධ පූර්ව ක්‍රියා ය. සන්තෘප්ත වී, හොඳට ම සැහීමට පත් වී යනු අර්ථ යි.
- (2) බමර තත : විණාවෙහි ප්‍රධාන තත ය.
- (3) සිදපී : සිද පූර්ව පා (පැමෙහි) ධාතුචෙන් සිද්ධ අතීත කාල ඒක වචන ආධ්‍යාතය.

9. තත මතු ද සින්දේ
 පිළිමල් දප ද සින්දේ
 යස දිගත ඇන්දේ
 විජය සිරි සඳ ගෙන වැලැන්දේ

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : සින්දේ විණා තත පමණක් ද? ප්‍රතිමල්ලවයාගේ දර්පය ද සින්දේ ය; කීර්තිය දිගන්තයෙහි වික්‍රණය කළේ ය; විජය ශ්‍රී කාන්තාව කැඳවා වැලඳ ගත්තේ ය.

විස්තර (1) ගුණතිල ඇදුරු තත සිදීමක් සමග විරුද්ධවාදියාගේ ආඩම්බරය ද සුන් කළ බවත්, කීර්තිය සකල දිගන්තයෙහි පැතිරවූ බවත් ජය තමා වෙතට පමුණුවා ගැනීමෙන් ඵෙශ්වර්යය ලද බවත් මේ පද්‍යයෙන් කියැවිණි.

10. සුන් එ තනින් එ සඳ
 පසු කර සුරන් වෙණ නද
 දියුණු දියුණු ව නද
 නික්ම පැතිරෙන දසන විනිවිද

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : එකල්හි සින්දා වූ ඒ තනින් දෙවියන්ගේ විණා නාදය පසු කර දෙගුණ දෙගුණ ව නාදය නික්මී දශ දිශාව පසා කර ගෙන පැතිරෙන කල්හි,

විස්තර (1) සුන් : සිද: (සිදීමෙහි) ධාතුචෙන් සිද්ධ අතීත කාදන්තය.

11. කෙළෙහි ගුණ සින්දේ
 මුසිල අන්ද මන්දේ
 ජයෙහි ලොබ බැන්දේ
 තමා විණා තත ද සින්දේ

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : කළ උපකාරයෙහි ගුණය සින්දා වූ මූසිල අන්දමන්ද වූයේ, ග්‍රහණයෙහි ලෝභය බැන්දේ තම විණාවෙහි තත ද සින්දේ ය.

විස්තර (1) තත සිද වයන කල ගුත්තිල ඇදුරුගේ විණාවෙන් නික්මුණේ දිවා විණාවෙන් නික්මෙන හඬ ද පරයන, දියුණු දියුණු ව ඇසෙන නාදයකි. සිදු වූ දෙයින් අන්ද මන්ද වූ මූසිල තමාගේ විණාවේ තත ද සින්දේ ය.

(2) සින්දේ : (සිදීමෙහි) ධාතුවෙන් සිද්ධ අතීත ක්‍රියා, පුරුෂ ලිංග, ඒක වචන ආබ්‍යාතය යි.

12.	අනුවණකම්	කෙළේ
	ගුරුන් ගුණ සිහි නො	කෙළේ
	නද ඉන් නො	පතළේ
	අයස ම ය මුළු දියත	පතළේ

අන්වය : සුගම ය.

අර්ථය : ගුරුවරයාගේ ගුණය සිහි නො කළේ ය අනුවණකම් කළේ ය. ඒ කාරණයෙන් නාදය නො පතළේ ය; මුළු ලෝකයෙහි ම පැතුරුණේ අපකීර්තිය ම ය.

13.	දෙ වැනි තුන් වැනි	තත
	සතර වැනි පස් වැනි	තත
	ස වැනි සත් වැනි	තත
	මෙ සේ සිදි සද මෙ අප	බෝසත

අන්වය : මෙසේ මෙ අප බෝසත්, දෙ වැනි තුන් වැනි තත්, සතර වැනි පස් වැනි තත්, ස වැනි සත් වැනි තත් ද සිදි සද,

අර්ථය : මේ ආකාරයෙන් මේ අපේ බෝධිසත්ත්වයන් දෙ වන තුන් වන සතර වන පස් වන ස වන සත් වන තත් ද සිද ලූ කල්හි,

14.	දිය දිය ගොස පළ කෙරෙමින්	සපැමිණි
	ගිය ගිය තැන ඉස්වා රන් මුතු	මිණි
	ගිය ගිය දිය නද එන මෙන් ගෙන	මිණි
	සිය සිය ගුණයෙන් වෙණ නද	නික්මිණි

අන්වය : සපැමිණි දිය ගොස දිය පළ කෙරෙමින්, ගිය ගිය තැන රන් මුතු මිණි ඉස්වා, ගිය ගිය දිය නද මිණි ගෙන එන මෙන් වෙණ නද සිය සිය ගුණයෙන් නික්මිණි.

අර්ථය : පැමිණියා වූ ජය සෝභාව ලෝකයෙහි ප්‍රකට කරමින්, ගිය ගිය ස්ථානයන්හි රන් මිණි ඉස්වා, ගිය ගිය ජය සෝභා මිණි ගෙන එන්නා සේ වීණා නාදය සිය සිය ගුණයෙන් නික්මිණි.

විස්තර (1) : තත් සියල්ල සිදු නද නංවත් ම ගුත්තිලයන්ට ජය පැමිණියේ ය. නික්මුණු වෙණ නද කෙමෙන් දියුණු විය. නාදය දියුණු වන තරමට එය පැතිරෙන දුර ද කෙමෙන් වැඩි වෙයි. ගුත්තිලයෙන් ජය ලබත් ම වීණා නාදය දියුණු වූයේ පැමිණි ජය ගොස ලොව පතල කරමින් යන්නාක් මෙනි. එය කෙමෙන් දියුණු වූ බැවිනි. ඒ නාදය යම් දුරකට ගියේ නම් එහි සිට එය ඇසුවෝ තුටු ව රන් මුතු මිණි ඉස්සාහ. අවසන ඒ නද සිය සිය ගුණයෙන් දියුණු විය. එවිට නික්මුණු වෙණ නද කොතරම් තියුණු වී ද යන කියතොත් පැතිර ගියාවූ ජයනාදය ප්‍රතිරාව නංවන්නා වැනි විය.

- (2) දිය ගොස : ජය සෝභාව
- (3) දිය : ලෝකයෙහි
- (4) මිණි ගෙන : ප්‍රතිරාව නංවමින්
- (5) නික්මිණි : නිකුම් (නික්මීමෙහි) ධාතු වෙන් සැදුණු නිරුත්සාහක ක්‍රියාවකි. අතීත කාල ය.

15. පිය සන් නො ව බිඟු දූල් රැදි කොපුලී
 අවසන් නො ව වෙණ නදට ම කුහුලී
 මද සන් සුන් පියොවින් සිටි නොසැලී
 ගජ සෙන් සිතියම් ගජ සිරි කියෙලී

අන්වය : පිය සන් නොව බිඟු දූල් රැදි කොපුලී, වෙණ නදට ම කුහුලී අවසන් නොව, මද සන්සුන් පියොවින් නොසැලී සිටි ගජ සෙන් සිතියම් ගජ සිරි කියෙලී.

අර්ථය : පියාපත් සැලුම් නැති මී මැසි සමූහයා රැදි කොපුල් ඇති, වීණා නාදයට ම කුහුල අවසන් නොවන, මද සන්සිඳුණු ස්වභාවයෙන් නොසැලී සිටි ඇත් සේනාව සිතියම්වල ඇතුන්ගේ ස්වභාවය ප්‍රකාශ කළේ ය.

විස්තර (1) ඇතුන් මද කිපුණු කල දෙකොපුලින් ගලන මද ජලය පානය කිරීමට මී මැස්සෝ එති. එසේ එන මී මැස්සන්ට නිතර පියාඹමින් යළි යළිත් වැසීමට සිදු වන්නේ ඇතුන් නිතර කන්තල ගසන බැවිනි. මෙහි මී මැස්සන් පියාපත් නොසලා සිටීමට සමත් වූයේ වීණා වාදනයට ආකර්ෂණය වී සිටි ඇතුන්ට කන් සැලීම ද අමතක වූ හෙයිනි.

- (2) ගජ සෙන්...කියෙලී : ප්‍රාණින් සමූහයක් ඒකාබද්ධ ව ක්‍රියාවක යෙදෙන බව හඟවන පදය උක්තව සිටිනා කල ක්‍රියාව ඒක වචන ගත් තැනකි. සිතියම් ගජ සිරි කියෙලීම එක් එක් ඇතා වෙන වෙන ම නොකරන ලද හෙයිනි යෙදේ.
- (3) කියෙලී : කියොල (පැවසීමේ) ධාතුවෙන් සිද්ධ අතීතාධ්‍යාන යි. ඒක වචන යි.
- (4) දූල් : ජාලාව. සමූහය.

16.	කන් කලු වෙණ නද ඇසුමෙහි	ලොබිනේ
	රන් රසු දූල් කොලහල වන	බියෙනේ
	සන් සල නොව එහි පිළිරු	ලෙසිනේ
	නන් හය සෙන් සිටියෝ සිටි	මතිනේ

අන්වය : කන්කලු වෙණ නද ඇසුමෙහි ලොබිනේ, රන් රසු දූල් කොලහල වන බියෙනේ, සන්සල නො ව එහි පිළිරු ලෙසින් නන් හය සෙන් සිටි මතින් සිටියෝ.

අර්ථය : කතට මිහිරි වූ විණා නාදය ඇසීමෙහි ආශාවෙන් රන් රසු දූල් කොලහල වෙතැයි යන බියෙනේ, වංචල නො වී එහි පිළිරු මෙන් නොයෙක් අශ්ව සේනාවෝ නිසල ව හිටිවන ම සිටියෝ ය.

- විස්තර (1) නොයෙක් වර්ගවලට අයත් අශ්ව සේනාවෝ පිළිරු ලෙසින් නොසෙල්වී සිටියහ. මක් නිසා ද? ගෙලෙහි බැඳි රන් මිණි ගෙඩි වැලි සෙලවුණොත් මිහිරි විණා නාදය නොඇසෙන බැවිනි.
- (2) සන්සල : වංචල යන සංස්කෘත ශබ්දය සිංහලට සකසා ගත් සැටි ය.
- (3) හය සෙන්...සිටියෝ පෙර කවියේ 'සෙන්' (ගජ) යන වදන ඒක වචන ස්වරූපයකින් අවසාන ක්‍රියාවට බල පෑ නමුත්, මෙහිදී බහු වචනයක් ලෙසට යෙදී තිබේ.

17.	නිති නිරිඳුගෙ රැකවලෙහි	නියුත්තෝ
	රුකි ලෙස රුපුනොද බිඳ ජය	ගත්තෝ
	පැති රෙන වෙණ නද බැඳුණු	සිතැත්තෝ
	අති නව් ගිලිහෙන බව නොම	දත්තෝ

අන්වය : පහසු ය.

අර්ථය : නිරතුරු රජුගේ රැකවලෙහි යෙදී සිටි, කැමති පරිදි සතුරන්ගේ ඔද බිඳ ජය ගත්, පැතිරෙන විණා නාදයෙහි බැඳුණු සිත ඇත්තෝ අතින් ආයුධ ගිලිහෙන බව නොම දත්හ.

- විස්තර (1) රජුගේ නිත්‍ය රැකවරණයෙහි යෙදී සිටි ආරක්ෂක හටයන් අතින් අවි ගිලිහීම ඔවුන්ට දඬුවම් ලැබීමට හේතු වෙයි. එසේ විය හැකි විපත පවා විණා නාදය ඇසීමෙන් සිහිපත් නොවී ගිය බව මෙයින් හැඟවිණි.
- (2) අතිනව් : අතින්+අව් - අතිනව් (ස්වර සන්ධිය)

18.	මන මත් කරවන දන මුළු	දෙරණා
	රසවත් වන වෙණ නද නද	කරණා
	සවනොත් සඳ පුරගන ලොබ	දිවුණා
	නොදනින් දරුවන් ඇකයෙන්	වැටුණා

අන්වය : මුළු දෙරණ දන මනමත් කරවන, කරණ නද රසවත් වන වෙණ නද සවනොත් සඳ ලොබ දිවුණා පුරගන දරුවන් ඇකයෙන් වැටුණා නො දනිත්.

අර්ථය : මුළු පොළෝ තලයෙහි ජනයන්ගේ සිත් මත් කරවන, කරණයන් නද්ධ වූ, රසවත් වන වෙණ නද, කන්වල වැටුණු කල ආශාව වැඩි කළ පුරාංගනාවෝ දරුවන් ඇකයෙන් වැටුණු බව නො දනිත්.

- විස්තර
- (1) තරඟ විණා වාදනයේ රසවත් බව මැනවින් පැහැදිලි කරවන වැනුමකි.
 - (2) කරණ නද : කරණ නම් වැයුමේ සමත්කම් පළ කෙරෙන අංග යි. ඒවායෙන් වැසුණු නද්ධ (නද) යි.
 - (3) රසවත් : රස ඇතියේ රසවත්. අස්ත්‍යාර්ථයෙහි වත් ප්‍රත්‍යය යෙදී සැදුණු නද්ධිත පදයකි.
 - (4) වැටුණා : වට (වැටීමෙහි) ධාතුවෙන් සිද්ධ අතීත භාව කාදන්තය.
 - (5) පුරගන : ශබ්ද ප්‍රකෘතිය ප්‍රථමා බහු වචනයෙහි යෙදී ඇත.

19. පන් සිළු විණා නද පසු බැස්වූ
මත් පිනවන වෙණ නදයෙන් තොස්වූ
නන් දන කැන් දුටුව ද බිය සිස්වූ
මින් රළවුත් ගං වෙරළට රැස්වූ

අන්වය : පන්සිළු විණා නද පසු බැස්වූ, මත් පිනවන වෙණ නදයෙන් තොස් වූ, නන් දන කැන් දුටුව ද බිය සිස් වූ, මින් රළ අවුත් ගං වෙරළට රැස් වූ.

අර්ථය : පංචශබ්දයෙන් විණා නාදය පසු බැස්වූ, මත් පිනවන විණා නාදයෙන් සතුටට පැමිණි, නොයෙක් ජන සමූහයන් දැකත් බියක් නැති වූ මත්සා සමූහයෝ අවුත් ගං ඉවුර සමීපයට රැස් වූවෝ ය.

- විස්තර
- (1) මධුර විණා නාදය ළං ළං වී අසනු පිණිස මාළු රංවූ ගං ඉවුරට ආහ.
 - (2) මින් රළ : එකා මෙත් ක්‍රියා නොකරන බැවින් රැස්වූ යි ක්‍රියාව බහු වචන විය.

20. වර වෙණ නද අසමින් සිත සතොසිනි
සර හැර සියොතුන් පියපත් විදමිනි
පුර ඹර වසමින් සිටි රඟ කුම් වැනි
සුර සෙනඟට සුරසුන් පැනවූ වැනි

අර්ථය : විශිෂ්ට වූ විණා නාදය අසමින් සිත් සතුටින්, ගමන් හැර දමා, පියාපත් විදහමින් පක්ෂීන් නගරයේ අහස වසාගෙන සිටියා වූ ආකාරය කුමක් වැනි දැයි කියතොත්, දිව්‍ය සමූහයාට දිව්‍යාසන පැනවූ වැනි.

විස්තර (1) විණා නාදය අසමින් සතුටට පත් පක්ෂීන් ගමන් හැර, ගමනට විදහා ගත් පියාපත් විහිදා ගෙන ම අහසේ සිටීම පෙනුණේ දිව්‍ය සේනාවට දිව්‍යාසන පනවා තිබෙන්නාක් මෙනි.

(2) වැනි : සමාන කිරීම අර්ථයෙහි නිපාත යි.

21. යොදා සවන් වෙණ නද රස සුලබව
 නදා එකඟ සිත් වන නො ම සකොබව
 සදා කුලය නොහැර ම එන අසුබව
 එදා ගියේ රිලවුන් සන්සල බව

අන්වය : සුලබ වෙණ නද රස සවන් යොදා, සිත් නො ම සකොබ ව නදා එකඟ වන, කුලය හැර ම සදා අසුබ ව එන රිලවුන් සන්සල බව එදා ගියේ.

අර්ථය : පහසුවෙන් ලැබෙන්නා වූ විණා නාද රසයට කන් යොමු කොට, සිත් නො කැලඹී සතුටින් එකඟ වන කල්හි, පරම්පරා පුරුද්දට හැමදා අශෝභන ලෙස පවත්වා ගෙන එන රිලවුන්ගේ වංචල භාවය එදා පහ විය.

විස්තර (1) රිලවු කවර දාත් වංචල ගති ඇත්තෝ ය. විණා නාදයෙහි රස විඳීමෙන් සතුටට පත් ව ඔවුන්ගේ සිත් එකඟ වීම නිසා ඔවුන්ගේ ඒ පරම්පරාගත දුර්ගතිය පහ විය.
 (2) රිලවුන් : රිලා + උන් = රිලවුන්. ව කාරය ආගම විය.
 (3) සකොබ : කැලඹීම (සංක්ෂේප)

22. එමා සත්හු වෙණ නද අසමානය
 සමා නො වෙති කොවුලෝ උපමානය
 තමා නාද මිහිඳිය යන මානය
 දමා එයින් වින්දෝ අවමානය

අන්වය : එ මාසත්හු අසමාන වෙණ නදට කොවුලෝ උපමානය සම නොවෙති. එයින් තමන් නාද මිහිඳිය යන මානය දමා, අවමානය වින්දෝ.

අර්ථය : මහසත්හුගේ ඒ අසමාන වෙණ නදට උපමා කිරීමට කොවුලෝ සුදුසු නොවෙති. එයින් උන් තමන්ගේ නාදය මිහිරි ය යන මානය හැර දමා, අවමානය වින්දෝ ය.

විස්තර (1) මාසත්හු : මහසත්හු. මෙහි මහසත්හු යන සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථයෙහි ම යෙදේ.

(2) වින්දෝ : විද (විඳීමෙහි) ධාතුවෙන් සිද්ධ අතීත කෘදන්ත නාම යි.
 විද+ඕ = වින්දෝ ප්‍රථමා විභක්තිය.

23. අසන රිසින් නයි කැල ඔසලෝයා
 ඔවුන වෙන ම සිටිනා ගුරුලෝයා
 වයන එ වෙණ නද ලොබ ම කලෝයා
 එදින වයිර සිත සිහි නො කලෝයා

අන්වය : නයි කැල (එ වෙණ නද) අසන රිසින් ඔසලෝ ය. ඔවුන් වෙන ම සිටිනා ගුරුලෝ වයන එ වෙණ නද ලොබ ම කලෝ ය; එදින වයිර සිත සිහි නො කලෝ ය.

අර්ථය : නාග සමූහයා (ඒ විණා නාදය) අසනු කැමැත්තෙන් රැස් වූහ. ඔවුන් ළඟ ම සිටි ගුරුලෝ වයන්නා වූ ඒ විණා නාදයෙහි ලෝභය ම කලෝ ය; ඒ දවසෙහි වෛර සිත සිහි නො කලෝ ය.

විස්තර (1) ගුරුලෝ නාගයන් ළඟට ම වී සිටියහ. ගුරුලෝ නාගයන් බුදිනි යි ප්‍රකට ය. විණා නාදයෙහි මිහිර නිසා එදින ඔවුන්ට වෛරය අමතක විය.
 (2) ඔසලෝ ය : ඔසර (රැස් වීමෙහි) ධාතුවෙන් සැදුණු අතීත කෘදන්ත නාම ය.

24. බැදි දන මන වැයුමෙහි ඇදුරෝයා
 විදි සත්සර වෙණ සර මදුරෝයා
 රැදි සතොසින් සැනහුණු ඉඳුරෝයා
 වැදි දන සිරි ගත්තුය කිඳුරෝයා

අන්වය : දන මන බැදි වැයුමෙහි ඇදුරෝ, සත්සර මදුර වෙණ සර විදි සතොසින් රැදි ඉඳුරෝ සැනහුණු කිඳුරෝ වැදි දන සිරි ගත්තු ය.

අර්ථය : ජනයාගේ සිත් ගන්නාසුලු වාදනයෙහි ආචාර්ය වූ, සත්වසාරයාගේ මධුර විණා ස්වරය වින්දනය කලා වූ සන්තෝෂයෙන් රැදි සැනහුණු ඉඳුරන් ඇති කිඳුරෝ වන්දිතාගේ ආකාරය ගත්තාහු ය.

විස්තර (1) සැනහුණු : සනහ (සැනහීමෙහි) ධාතුවෙන් සිද්ධ අතීත කෘදන්ත ය.
 (2) ඉඳුරෝ : ඇස, කන, දිව, නාසය, කය යන මේ පහ ඉන්ද්‍රියයෝ ය. වෙණ නද අසා කිඳුරන් එයට තුනි කරන නිසා ඒ කිඳුරෝ වන්දිතවටයන්ගේ සිරි ගත්හ.
 (3) සත්සර* : බෝධිසත්ත්වයා; සත්වසාරයා

25. සතොස් කරන විණා නද ඇසුමට
 නොගොස් සිටින පිල්බර ගණ ගොදුරට
 වෙසෙස් රුවින් තම මැවුවත් බඹහට
 සදැස් සවන් නොකළැ යි වූ නොසතුට

අන්වය : සතොස් කරන විණා නද ඇසුමට ගොදුරට නො ගොස් සිටින පිල්බර ගණ වෙසෙස් රුවින් තමා මැවුවත්, සදැස් සවන් නොකළැ යි බඹ හට නොසතුට වූ.

* සඵත ස්වර ලෙස ද අර්ථ දැක්වේ.

අර්ථය : සන්නෝෂය උපදවන විණා නාදය ඇසීමට ගොදුරු සොයා නොගොස් සිටින මොනර සමූහයා විශේෂ රූපයෙන් තමන් මැවූවත්, පිල් අග 'ඇස්' ලකුණු 'කන්' නො කළේ යැයි බ්‍රහ්මයාට අසනුට පළ කළහ.

විස්තර (1) පිල්බර ගණ : මොනර සමූහයා. පිල් රැසක් ඇත්තේ පිල්බර. උන්ගේ ගණ (සමූහයා) පිල්බර ගණ

(2) සදැස් : සද + ඇස් = සදැස් පූර්වස්වරලෝප සන්ධිය. සදැස් නම් පිල් අග ඇති ඇස් ආකාර සලකුණු ය.

(3) වූ : ව (විමෙහි) ධාතුවෙන් සැදුණු අතීතාධ්‍යාතය. මෙහි පිල්බර ගණ යන සමූහවාචී බහු වචන උක්තයට යෙදිණ.

26. වෙසෙසින් යන නද දිගත පුරායා
 අසමින් කුරු හිස රදන ගිරායා
 උමුවෙන් ගත් මී අඹ මියුරායා
 දූමුවෙන් වෙණ නද ම ය මියුරායා

අන්වය : දිගත පුරා යන නද වෙසෙසින් අසමින් කුරු හිස රදන ගිරා උමුවෙන් ගත් මියුරු මී අඹ දූමුවෙන් මියුරු වෙණ නද ම ය.

අර්ථය : දිගත්තය පුරා පැතිරී යන විණා නාදය විශේෂයෙන් අසමින් ගස් උඩ ඉන්නා ගිරවුන් ආශාවෙන් ගත් මධුර මී අඹ දූමු හෙයින් මිහිරි වූයේ විණා නාදය ම යි.

විස්තර (1) ගස් මුදුන්වල සිටින ගිරවු මී අඹ කති. එහෙත් විණා නාදය ඉතාමත් මිහිරි නිසා, එයට කන් පමණක් නොව සිත ද ඇදී යෑමෙන්, ඔවුන් ගත් මී අඹ අහකට දමති. මක් නිසා ද? මී අඹ රසයට වඩා වැඩි රසයක් විණා නාදයෙහි වූ නිසා ය.

(2) උමුවෙන් : උන්මුඛයෙන්. ඉතා ආශාවෙන්.

27. රුති වනපෙතිනැවිදින් සුමුවෝයා
 නිති මියුරැති වෙණ නදළමුයෝයා
 සිතිවිලි නැති රූ විලස මුවෝයා
 තැති නොගනිති මිනිසුන් සමුවෝයා

අන්වය : රුති වන පෙතින් සුමුවෝ ඇවිදින්, නිති මියුරු ඇති වෙණ නද අළ මුවෝ මුවෝ සිතිවිලි නැති රූ විලස මිනිසුන් හමු ව තැති නො ගනිති.

අර්ථය : සිත්කලු වනපෙතින් රංචු පිටින් පැමිණ නිරන්තර මිහිරි බව ඇති විණා නාදයට අරිතා ලද මුඛය ඇති මුවෝ සිතිවිලි නැති රූප විලස මිනිසුන් හමු ව බියපත් නො වෙති.

විස්තර (1) මිනිසුන්ට මුවන් ගැන ද මුවන්ට මිනිසුන් ගැන ද හැඟීමක් නො වී ය. ඔවුන් සිත්හි වූයේ විණා නාදය පමණි.

- (2) වනපෙනිනැවිදිත් : වනපෙනිත් + ඇවිදිත් = වනපෙනිනැවිදිත්
- (3) සුමුවෝ : සමූහ ව
- (4) නදළ මුවෝ : නද + අළ මුවෝ = නදළ මුවෝ අළ යනු අර (ඇරීමේ) ධාතුවේ අතීත කෘදන්තයි. නාදයට විස්මිත ව කට ඇර ගෙන සිටියා වූ අළ මුව යන්න විස්මාර්ථය දෙයි. හුස්ම උඩට ඇද කට ඇර ගෙන සිටින්නේ විස්මයෙනි.
- (5) සමුවෝ : හමු ව සම්මුඛ ව

28. නොගොසින් සිට සිටි වන නිබදේයා
 වෙසෙසින් සුර නර සෙන් නො මදේයා
 සතොසින් විද විද ලොබ නො සිදේයා
 මෙලෙසින් වෙණ නද අසන සදේයා

අන්වය : නොමද සුර නර සෙන් නොගොසින් නිබද සිටි වන සිට, වෙසෙසින් සතොසින් විද විද, ලොබ නො සිද, මෙලෙසින් වෙණ නද අසන සද,

අර්ථය : බොහෝ වූ දිව්‍ය මනුෂ්‍ය සේනාවන් බැහැර නොගොසින් නිතර ම සිටි තැන්වල ම සිට ගෙන, විශේෂ සතුටින් රස විඳිමින්, නොසිඳුණු ආශාවෙන්, මේ ආකාරයෙන් විණා නාදය අසන කල්හි,

විස්තර (1) දිව්‍ය මනුෂ්‍ය මහා සේනාව සිටි තැන්වල ම සිට නොසිඳුණු ආශාවෙන් විණා නාදයෙහි මධුර ස්වරය ශ්‍රවණය කරති.
 (2) සිටි වන : සිටි සේ ම යන අර්ථයි. හිටි ඉරියව්වෙන් ම

29. පටන් සුරිඳු දුන් උපදෙස් සිහි කොට
 ඉටන් බෙලෙන් දුමුවෙන් ගුළි අහසට
 තුටන් වඩන සුර අඟනෝ බැස සිට
 පටන් ගත්තු නව සියයක් නැටුමට

අන්වය : පටන් සුරිඳු දුන් උපදෙස් සිහි කොට, ඉටන් බෙලෙන් ගුළි අහසට දුමුවෙන්, තුටන් වඩන සුර අඟනෝ නව සියයක් බැස සිට නැටුමට පටන් ගත්තු.

අර්ථය : පළමු කොට සක් දෙව් රජු දුන් උපදේශය සිහි කොට, අධිෂ්ඨාන බලයෙන් ගුළි අහසට දුමු හෙයින්, සතුට වඩන සුර අඟනෝ නව සියයක් බැස සිට නැටුමට පටන් ගත්හ.

විස්තර (1) පටන් : ප්‍රථමයෙන් යන අර්ථ යි. පටන් ගැන්ම ආදී තැන්හි ද යෙදේ.
 (2) ඉටන් : අධිෂ්ඨාන

30. ළඟ ළඟ වා උනුනට කර වාදය
 නො වරදවා විණා පද වාදය
 රඟ අඟ වා සුර-නරඟන බේදය
 සෙද කරවා රජ සබය පබෝදය

අන්වය : විණා පද වාදය නොවරදවා, ළඟ ළඟ ව උනුනට වාද කර සුරනරඟන රඟ බේදය අඟවා රජ සබය සෙද පබෝදය කරවා,

අර්ථය : විණා පද වාදනය නොවරද්දා ළං ළං වී ඔවුනොවුන් හට තරඟ කර සුරාංගනාවන්ගේ හා නරාංගනාවන්ගේ නැටුම් වෙනස පෙන්වා රාජ සභාව වහා ප්‍රබෝධ කරවා,

- විස්තර (1) සුරගනෝ වරින් වර ඔවුනොවුන්ට ළං වී තරඟයට නටති. එසේ නටන විට පවා ඔවුහු විණා පදය නොවරද්දකි. එයින් ඔවුහු සුරගනන්ගේ හා නරගනන්ගේ නැටුම්හි වෙනස මැනවින් දක්වා රාජ සභාව සතුටු කළහ.
- (2) රඟ : නැටීමෙහි. රංගනයෙහි
- (3) අඟවා : හඟව (හැඟවීමේ) ධාතු වෙන් සැදුණු ප්‍රයෝජ්‍ය පූර්ව ක්‍රියාව හඟවා යනු යි. හ කාර ලෝපයෙන් අඟවා යනුවෙන් ද ව්‍යවහාර කෙරේ.
- (4) සෙද : ශීඝ්‍රාර්ථයෙහි නිපාත පදයකි.

31. යටැසින් ලන බැල්මෙන් සුර විලසී
 වෙසෙසින් දන මන මක් කර එකසී
 අහසින් බැස රඟ ගත් රඟ කෙලෙසී
 දිසි මෙන් විය විදුලිය සිය දහසී

අන්වය: සුර විලසී යටැසින් ලන බැල්මෙන් වෙසෙසින් දන මන එකසී මක් කර, අහසින් බැස රඟ ගත් රඟ කෙලෙසී? විදුලිය සිය දහස් දිසි මෙන් විය.

අර්ථය : දිව්‍ය විලාසිනීන් පහත බලා ගත් ඇසින් හෙළන්නා වූ බැල්මෙන් විශේෂයෙන් ජනයාගේ සිත් ඒකාන්තයෙන් මත් කොට, ආකාශයෙන් බැස නැටුම් ගත් ලීලාව කවරාකාර ද? විදුලිය ලක්ෂ ගණනක් එක විට දිස් වූවාක් මෙන් විය.

- විස්තර (1) යටැසින් : යටි ඇසින් = යටැසින් පූර්ව ස්වර ලෝප සන්ධිය
- (2) සුර විලසී : දිව්‍ය විලාසිනීන්. විලාසිනී යනු ස්ත්‍රිය යි.
- (3) එකසී : ඒකාන්තයෙන්

32. දිමුතු යසස් වන් කුසුම සරාගේ
 නුමුතු සුවද මල් පැලඳ සරාගේ
 දකුතු රඟන සුරඟන රඟ ලාගේ
 උමතු නො වෙ ද කෙලෙසක සිත කාගේ

අන්වය : කුසුමසරාගේ දිමුතු යසස් වන් සුවද නුමුතු මල් සරාගේ පැලඳ රඟන සුරඟන රඟ ලාගේ දකුතු කාගේ සිත කෙලෙසක උමතු නො වෙ ද?

අර්ථය : අනංගයාගේ දීප්තිමත් කීර්තිය වැනි සුවඳ නො මිදුණා වූ මල් හිස් මුදුනෙහි පැලඳ නටන්නා වූ දිව්‍යාංගනා රංග විලාසය දක්නා කල්හි කවරකුගේ සිත කෙලෙසක උමතු නො වන්නේ ද?

- විස්තර (1) සුරගනෝ හිස් මුදුනේ සුවඳින් යුතු මල් පැලඳ ගෙන නටති. ඒ මල් කාමදේවයාගේ කීර්තිය මෙනි. කීර්තිය සුදු පාට ය. කුසුමසරා හෙවත් අනංගයා කාමය උපදවයි. හිස මත මල් පැලඳි මෙකී සුරගනෝ ද කාමය උපදවත්.
- (2) කුසුමසරා : කුසුම් සර (හී) කොට ඇත්තේ කුසුම්සරා අනංගයා ය. මොහුගේ දුන්න උක් දඬුවෙන් කරන ලද්දකි. දුනු දිය බමර වැලකි. හී මල් ය. ඒ මල් පස් වර්ගයකි. එනම් නෙළුම්, අසෝක, අඹ, දැසමන්, නිලුපුල් යන මේවා ය.
- (3) සුවඳ නුමුතු : සුවඳින් නො මිදුණ. නුමුතු : නු පූර්ව මුත් (මිදීමෙනි) ධාතුවෙන් සැදුණු අතීත කෘදන්තය නුමුත් යනු ය. එළිසමය සඳහා නුමුතු යනු විය.
- (4) සරාගේ : හිස් මුදුනේ. සර (හිස) + අග + ඒ = සරාගේ.
- (5) දකුතු : දිස් (දැකුම්හි) ධාතුවෙන් නිපන් අසම්භාව්‍ය ක්‍රියාව දකින යනු ය. එළිසමය සඳහා දකිනු යනු වී ස්වර පරරූපයෙන් දකුතු යනු විය.
- (6) ලාගේ : ලාග ශබ්දය ප්‍රකාරාර්ථයෙහි වැටේ. ප්‍රකාරය, සැටිය, විලාසය යනු අර්ථ යි.

33. රූ රැසේ අදිනා ලෙසේ අත්
 ලෙළ දිදී විදුලිය පබා
 රන් රසේ එක් වන ලෙසේ වෙණ
 නාදනු පා තබ තබා
 කම්පසේ දෙන සැර ලෙසේ දෙස
 බල බලා නෙතගින් සබා
 මම් කෙසේ පවසම් එසේ වර
 සුර ලඳුන් දුන් රඟ සුබා

අන්වය : රූ රැසේ අදිනා ලෙසේ විදුලිය පබා අත් ලෙළ දිදී, රන් රසේ එක් වන ලෙසේ වෙණ නාද අනු පා තබ තබා, කම් පසේ සැර දෙන ලෙස නෙතගින් සබා දෙස බල බලා, එසේ වර සුර ලඳුන් දුන් රඟ සුබා මම් කෙසේ පවසම්?

අර්ථය : රූප රාශියක් අදිනා ලෙස විදුලිය ප්‍රභා ඇති අත් ලෙළ දිදී, රන් හා රසදිය එක් වන්නාක් මෙන් විණා නාදයට අනුව පා තබමින්, අනංගයා පස් හීය (නිලුපුල් මල්) විදින්නාක් මෙන් නෙතගින් සභාව දෙස බල බලා, ඒ ආකාරයට උත්තම සුරංගනාවන් දුන්නා වූ රංගනයේ ස්වභාවය මම් කෙසේ පවසම් ද?

විස්තර (1) සුරගනන්ගේ අත් විදුලිය ප්‍රභාවෙන් (එළියෙන්) යුක්ත ය. ඔවුන්ගේ තාලානුකූල වේගවත් හස්ත චලනය රූප රාශියක් අදින්නාක් වැනි ය. විණා නාදය අනුව පාද තැබීම රනට රසදිය එක් වන්නාක් වැනි ය. නෙත් කොනින් සභාව දෙස හෙළන බැල්ම අනංගයා විදින්නාක් වැනි ය.

- (2) රන් රසේ එක් වන ලෙසේ : රන් ද රස දිය ද එක් වන ලෙසින්. රන් ද රසදිය ද මනා ව එක් වේ. විණා නාදයට අනුව තබන පාද විණා නාදය සමග මනා ලෙස ගැළපේ.
- (3) නාදනු : නාද + අනු = නාදනු, නු යනු නු වූයේ විරිත රකිනු සඳහා ය.
- (4) කම් පසේ සැර : කම් නම් අනංගයායි. ඔහුගේ පස් වන හිය නම් නිලුපුල් ය. සුරඟනන්ගේ තෙත් නිලුපුල් වැන්න. ඒවායින් සබය දෙස බැල්ම අනංගයා පස් වන හිය විදීමක් වැනි ව කාමය උපදවයි. පස් (වන) සැර යන්න විරිත සඳහා පසේ සැර විය.
- (5) පවසම් : පවස (පැවසීමේ) ධාතුවෙන් සැදුණු වර්තමාන කාල උත්තම පුරුෂ ඒක වචන ආබ්‍යාතයි.

34. පුන් මදාරා මල් දමින් මුදු
 දිගු සුනිල් වරලස ගොතා
 මන් මදා කිතු ලිය ලෙසින් උර
 තුර සරා දිලි මුතු ලතා
 මන් නදා වන මිණි මෙවුල් නද
 වෙණ නදින් එක් කොට ඉතා
 උන් එදා දුන් රඟ දුටොත් තව
 සක් සැපත් කවරෙක් පතා

අන්වය : පුන් මදාරා මල් දමින් මුදු දිගු සුනිල් වරලස ගොතා, මන්මදා කිතුලිය ලෙසින් දිලි මුතු ලතා උරතුර සරා, මන් නදා වන මිණි මෙවුල් නද වෙණ නදින් ඉතා එක් කොට උන් එදා දුන් රඟ දුටොත් තව සක් සැපත් කවරෙක් පතා?

අර්ථය : පිපුණු මදාරා මල් දමින් මාදු වූ, ඉතා දික් වූ, ඉතා නිල් වූ කෙස් කලඹ ගොතා ගෙන, අනංගයාගේ කීර්ති ලතාව මෙන් දිලිසෙන්නා වූ මුතු වැලින් ළය මැද සරසා ගෙන, සිත් සතුටු වන මිණි මෙවුලෙහි හඬ විණා නාදය හා අතිශයින් මිශ්‍ර කොට උන් එදා දුන්නා වූ රංගනය දුටුවොත් තව ශක්‍ර සම්පත්තියක් කවරෙක් පතත් ද?

- විස්තර (1) මදාරා මල් : දෙවිලොව ඇති මල් වෙසෙසකි.
 (2) මන්මදා කිතු ලිය ලෙසින් : නාටිකාංගනාවන් ළය මැදට වැටෙන සේ පැලඳි මුතු මාල අනංගයාගේ කීර්ති ලතා වැනි ය. කීර්තිය සුදු යැ යි කවිසමයේ සැලකේ. මන්මදා යනු අනංගයා ය.
 (3) මිණි මෙවුල් නද : පැරණි ස්ත්‍රීන්ගේ ඉඟටියෙහි බඳනා ලද මැණික් එබ්බූ ආභරණයකි. කුඩා මිණි ගෙඩි ද එල්වූ මෙය නටන විට සෙලවෙයි. ඉන් නාද පැතිරෙයි.
 (4) දුටොත්: දුටුව හොත්. දුට + හොත්. හ කාර ලෝපයෙන් දුට + ඔත් = දුටොත්, පූර්ව ස්වර ලෝප සන්ධි ය. අසම්භාව්‍ය ක්‍රියාවකි.

අරුත් පැහැදිලි කිරීම

ඇදුරු සඳ	- ඇදුරු උතුමා
උන් සඳ	- උන් කල්හි/ උන්තු වේලාවේ
පද කමල	- පාද නමැති නෙළුම් මල (රූපකයකි)
වෙසෙස	- විශේෂයෙන්
රැස් රැසින්	- රශ්මි රාශියෙන්
සුර සැවු සුවහස්	- දේදුනු සිය දහස් ගණනින්
සුරන්	- දෙවිවරුන්
සහසැස්	- ශක්‍රයා (සහස්+ඇස්)
දෙපිට	- දෙපැත්තක
සව් සත සතන්	- සියලු සත්ත්වයන්ගේ සිත්
තුටු කොට	- සතුටු කොට
ගදඹුන්	- ගාන්ධර්වයන්/ වාදකයන්
ගිගිරියේ	- සෝභාව
පිරියේ	- ආශාවෙන්, කැමැත්තෙන්
සරියේ	- සමාන ව
සුර රජ	- ශක්‍රයා
මහ සිපී	- මහා ශිල්පියා
සැතපී	- සතුටු ව
දූපී	- එඩි ඇති ව
බමර තත	- විණාවේ මුල් තත/ ප්‍රධාන තත
මතු ද	- පමණක් නොව
පිලිමල් දප	- ප්‍රතිමල්ලවයාගේ/ විරුද්ධකාරයාගේ ආඩම්බරය/එඩිය
යස	- කීර්තිය
දිගත	- දිශාවන්
ඒ සඳ	- ඒ කල්හි
සුන් එතනින්	- කැඩුණු ඒ තනින්
දියුණු දියුණු ව	- දෙගුණ දෙගුණ වී/ වැඩි වැඩි වී
අන්ද මන්ද	- සිහි මුළා වූ/ මෝඩ
නොපතලේ	- නොපැතිරුණේ
දිය ගොස	- ජය සෝභාව
දිය	- ලෝකයෙහි
පළ කරමින්	- ව්‍යාප්ත කරමින්/ පතුරවමින්
පිය සන්	- පියාපත් ගැසීමක්
බිගු දෑල්	- මී මැසි සමූහයා
කොපුල්	- කම්මුල්
මද සන්සුන්	- මද සිඳුණු
පියොවින්	- ස්වභාවයෙන්

රන්රසු දූලේ	- රත්තරන් කිංකණි/ රන් මිණිගෙඩි යෙදූ දූලේ
සන්සල නොව	- නොසෙල්වී
හය	- අශ්ව
පිළිරු	- පිළිම
සිටිමතිනේ	- සිටි වන ම/ සිටි ආකාරයෙන් ම
රුකි	- කැමති
රුපුනොද	- සතුරන්ගේ එඩිය/ ආඩම්බරය
සවනොත් සඳ	- ඇසුණු කල්හි (සවන්+ඔත් සඳ)
පන්සිළු	- පංචශික නම් වූ සක් දෙවිඳුගේ විණා වාදකයා
නන්	- නොයෙක්
දන කැන්	- ජන සමූහයා
වර	- උතුම්
සර	- සංචාරය
පුර'ඹර	- නගරයේ අහස
සුර සෙන්	- දිව්‍ය සේනාව
සුරසුන්	- දිව්‍ය ආසන (සුර+අසුන්)
සකොබව	- කැලඹී (සංක්ෂේප ව)
මාසත්භූ	- බෝසතාණන් වහන්සේ
උපමානය	- උපමාව
ඔසලෝයා	- රැස් වූහ
සත්සර	- සජ්ත ස්වරය (ස,රි,ග,ම,ප,ධ,නි)
වැඳි දන සිරි	- වන්දි හට්ටයන්ගේ ආකාරය
පිල්බර ගණ	- මොනර සමූහය
සඳැස්	- පිල්වල ඇති ඇස් වැනි පුල්ලි
තුරු හිස	- ගස් මුදුන්
උමුවෙන්	- උන්මුඛයෙන්/ ආශාවෙන්
සමුවෝයා	- රංචු ගැසී/ කණ්ඩායම් වශයෙන්
හමුවෝයා	- හමු ව
සුර නර සෙන්	- දෙවි මිනිස් සේනාව
පටන්	- පළමු කොට/ මුලින් ම
ඉටන්	- අධිෂ්ඨාන
තුටන් වඩන	- සතුට වැඩි කරන
ලඟ ලඟවා	- ඔවුනොවුන් හා ළං ළං ව
රඟ අඟවා	- ආකාරය දක්වමින්
රඟ බේදය	- රංගනයෙහි වෙනස
සෙද	- වහා
සුර විලසී	- සුරගනන්/ දෙවිලියන්
එකසී	- එක සේ

රඟ	- රංගනය/ නැටුම
රඟ කෙලෙසී	- ආකාරය කෙසේ ද
දිසි	- දිස් වූවා/ පෙනුණා
දිමුතු	- දීප්තිමත්
යසස්	- කීර්තිය
කුසුමසරා	- අනංගයා
නුමුතු	- තොර නොවූ/ නොමිදුණා වූ
සරාගේ	- පැහැපත්/ පැහැයෙන් යුත්
රඟ ලාගේ	- රංග ලීලාව/ රඟන ආකාරය
විදුලිය පබා	- විදුලිය බඳු කැලුම් ඇති/ විදුලිය බඳු කාන්තිය ඇති
රත්රසේ	- රත්තරන් හා රසදිය
කම්	- අනංගයා
සැර	- ඊතල/ ඊ සර
පුන්	- පිපුණු/ පිරුණු
මල්දමින්	- මල්මාලාවලින්
සුනිල්	- ඉතා නිල්පැහැති
මන්මදා	- අනංගයා
කිතු ලිය	- කීර්ති ලතාව
උරතුර	- ළපැත්ත/ ළමැද
සරා	- සරසා
මුතුලතා	- මුතුවැල්
මන්	- සිත්
නදා වන	- සතුටු කරන
මිණි මේවුල්	- මිණි මේඛලාව (පුරාණයේ ස්ත්රීන් උකුළෙහි පැලඳි ආභරණයකි)
සක් සැපත්	- සක් දෙවි සැපත/ දෙවිලොව සක් දෙවි වීමේ සැපත

පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සපයන්න.

- 01. ඒ ඒ අවස්ථාවට ගැලපෙන ලෙස විරිත වෙනස් කිරීමට කතුවරයා තුළ වූ ප්‍රතිභාව ගුත්තිල කාව්‍යය වඩාත් රසවත් වන්නට හේතු වී ඇත. උදාහරණ දෙමින් පැහැදිලි කරන්න.
- 02. ගුත්තිල ජාතක කථාව කාව්‍යයට නැඟීමේ දී වර්තමාන සරල වහර ද කාව්‍යමය වියත් වහර ද මනාව ගලපා ගන්නට කවියා සමත් වී ඇති බව උදාහරණ දෙමින් පැහැදිලි කරන්න.
- 03. තමාට තමා අමතක වන තරමට ම විණා වාදනය මිහිරි බව පැවසීමට කතුවරයා කාව්‍ය සංකල්පනා යොදා ගත් ආකාරය අපූරු ය. උදාහරණ දෙමින් උක්ත කියමන පැහැදිලි කරන්න.
- 04. 'අර්ථය තීව්‍ර වන්නේ ශබ්දය ඒ හා ගැලපෙන ලෙස අනුගත කළ හොත් පමණි.' ගුත්තිල කාව්‍යය මේ සඳහා හොඳ ම නිදසුනකි. පැහැදිලි කරන්න.
- 05. පසෙකින් සුමධුර විණා නාදයකි. දෙවිලියෝ මනහර රංගනයක යෙදෙති. මේ සිදුවීම් පාඨකයා ඉදිරියේ ජීවමාන කරමින් අවස්ථා නිරූපණය කිරීමට කතූහිමියන් යොදා ගත් කාව්‍යෝක්ති උදාහරණ දෙමින් පැහැදිලි කරන්න.
- 06. 'වෑන්තෑවේ හිමියන්ගේ ප්‍රතිභාපූර්ණ කවිත්වය විදහාපාන කැටපත ගුත්තිල කාව්‍යය යි.' උදාහරණ දෙමින් සාකච්ඡා කරන්න.
- 07. 'විණා වාදනයේ මිහිරියාව ධ්වනිතාර්ථවත් වන්නේ අවට රැස් වූවන්ගේ ස්වභාවය වර්ණනා කිරීමෙනි.' උදාහරණ දෙමින් මේ කියමන සනාථ කරන්න.
- 08. 'සක්දෙව් රජුගේ උපකාරයෙන් ගුත්තිල ගාන්ධර්වයා තම ගෝලයා පරාජය කළේ ය.' අදාළ සිදුවීම් උදාහරණ ලෙස ගෙන ඔබේ අදහස පැහැදිලි කරන්න.